SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010. Tālrunis: 67830735, 67210274. E-pasts: tiesa@satversmestiesa.lv

LĒMUMS
PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā 2026. gada 15. oktobrī

Satversmes tiesas 3. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs Jānis Neimanis, tiesneši Veronika Krūmiņa un Mārtiņš Mits,

kolēģijas sēdē izskatījusi pieteikuma iesniedzēja [..] pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 183/2026),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu atzīt Maksātnespējas likuma 153. panta otro daļu (turpmāk – apstrīdētā norma) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 1. pantam, 90. pantam, 91.panta pirmajam teikumam, 92. un 105. pantam.

2. Apstrīdētā norma paredz, ka saistību dzēšanas procedūru var nepiemērot vai pārtraukt, ja parādnieks pēdējo triju gadu laikā pirms fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas vai maksātnespējas procesa laikā ir slēdzis darījumus, kuru rezultātā kļuvis maksātnespējīgs vai radījis zaudējumus kreditoriem, turklāt viņš apzinājās vai viņam vajadzēja apzināties, ka šādu darījumu slēgšana var novest līdz maksātnespējai vai zaudējumu radīšanai kreditoriem.

3. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma $19.^2$ panta pirmo daļu konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt ikviena persona, kura uzskata, ka viņai Satversmē noteiktās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiskā spēka tiesību normai. Savukārt minētā panta sestās daļas 1. punkts prasa pieteikumā šādu uzskatu pamatot.

Saskaņā ar Satversmes tiesas likumu personas pamattiesību aizskārums ir konstatējams, ja: pirmkārt, personai Satversmē ir noteiktas konkrētas pamattiesības; otrkārt, tieši apstrīdētā norma aizskar personai Satversmē noteiktās pamattiesības (*sk. Satversmes tiesas 2021. gada 28. maija lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2020-52-01 13. punktu*). Ir jāpastāv tiešai saiknei starp personas pamattiesību aizskārumu un pieteikumā apstrīdēto normu (*sk. Satversmes tiesas 2010. gada 18. februāra sprieduma lietā Nr. 2009-74-01 12. punktu*).

3.1. No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka ar rajona tiesas spriedumu tika uzsākts pieteikuma iesniedzēja maksātnespējas process un bankrota procedūra. Pieteikuma iesniedzēja administratore vērsās tiesā ar pieteikumu par bankrota procedūras pabeigšanas un saistību dzēšanas plāna apstiprināšanu. Pamatojoties uz apstrīdēto normu, ar rajona tiesas lēmumu apstiprināta bankrota procedūras pabeigšana, nepiemērojot saistību dzēšanas procedūru.

Pieteikuma iesniedzēja ieskatā apstrīdētā norma nav pietiekami skaidri formulēta un tādējādi aizskar viņam Latvijas Republikas Satversmes 1. pantā ietverto tiesiskās noteiktības principu un Satversmes 90. pantā ietvertās tiesības zināt savas tiesības. Tāpat arī minētā norma pārkāpj Latvijas Republikas Satversmes 91. pantā pirmajā teikumā ietverto tiesiskās vienlīdzības principu, jo pieļauj nepamatoti atšķirīgu attieksmi pret vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos esošām personu grupām.

Līdz ar to pieteikums daļā par apstrīdētās normas neatbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1., 90. pantam, kā arī 91. panta pirmajam teikumam atbilst Satversmes tiesas likuma 19.^{2} panta pirmajā daļā un sestās daļas 1. punktā noteiktajām prasībām.

3.2. Pieteikuma iesniedzēja ieskatā apstrīdētā norma rada viņam Latvijas Republikas Satversmes 92. pantā ietverto pamattiesību aizskārumu.

Pieteikuma iesniedzējs norāda, ka Latvijas Republikas Satversmes 92. pantā ietvertais taisnīguma princips pieprasa, ka tiesas nolēmuma pamatojums ir tāds, kas ļauj personai saprast to, kuri konkrētie darījumi radījuši maksātnespēju vai zaudējumus kreditoriem un kāpēc personai vajadzēja apzināties, ka šādu darījumu slēgšana radīs tiesiskas sekas. Tomēr minētie pieteikuma iesniedzēja apsvērumi attiecas uz tiesību normu piemērošanu konkrētajā situācijā, taču Satversmes tiesa nepārvērtē tiesību normu piemērošanas un interpretācijas jautājumus konkrētā lietā (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2017. gada 17. novembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2017-01-01 11. punktu*).

Pieteikuma iesniedzējs savu tiesību uz taisnīgu tiesu aizskārumu saista arī ar to, ka jautājums par saistību dzēšanas procedūru tiek izlemts ar nepārsūdzamu tiesas lēmumu. Tomēr to, ka tiesas lēmums par parādu dzēšanas procedūru nav pārsūdzams, paredz Civilprocesa likuma 363.[28] panta devītā daļa, nevis apstrīdētā norma. Pieteikuma iesniedzējs Civilprocesa likuma 363.[28] panta devītās daļas satversmību nav apstrīdējis. Pieteikumā arī vispārīgi norādīts, ka apstrīdētā norma nenodrošina Latvijas Republikas Satversmes 92. pantam atbilstošas procesuālas garantijas, tomēr pieteikuma iesniedzējs nav pamatojis to, kādas konkrētas no Latvijas Republikas Satversmes 92. panta izrietošas procesuālās garantijas pieteikuma iesniedzējam nav tikušas nodrošinātas.

Līdz ar to pieteikums daļā par apstrīdētās normas neatbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. pantam neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.[2] panta pirmajā daļā un sestās daļas 1. punktā noteiktajām prasībām.

3.3. Pieteikuma iesniedzējs norāda, ka apstrīdētā norma aizskar arī viņam Latvijas Republikas Satversmes 105. pantā ietvertās tiesības uz īpašumu.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka, lai kādas ekonomiskās intereses tiktu atzītas par tiesību uz īpašumu objektu Latvijas Republikas Satversmes 105. panta izpratnē, tām jāatbilst tiesību sistēmā noteiktajiem kritērijiem. Proti, par īpašumu var tikt uzskatīti tādi prasījumi, kuru izpildi varētu pieprasīt, ja pastāvētu skaidrs tiesisks pamats (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2022. gada 28. oktobra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2019-28-0103 18.3. punktu*). Tiesību uz īpašumu aizskārumam būtu jāizpaužas tādējādi, ka ar apstrīdēto normu ir liegtas kādas tiesības, kas personai jau reiz bijušas noteiktas, vai ir samazinājies ar Latvijas Republikas Satversmes normām aizsargāto pieteikuma iesniedzēja tiesību apjoms (*sal. sk. Satversmes tiesas 2021. gada 28. maija lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2020-52-01 13.2. punktu*). Ņemot vērā minētās Satversmes tiesas atziņas, pieteikumā nav pamatots, ka pieteikuma iesniedzēja interese panākt saistību dzēšanu maksātnespējas procesā būtu uzskatāma par tādu interesi, kuru aizsargā Latvijas Republikas Satversmes 105. pants. Tādējādi pieteikumā nav sniegts pamatojums tam, ka ar apstrīdēto normu ir aizskartas pieteikuma iesniedzējam Latvijas Republikas Satversmes 105. pantā ietvertās tiesības uz īpašumu.

Līdz ar to pieteikums daļā par apstrīdētās normas neatbilstību Latvijas Republikas Satversmes 105. pantam neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.[2] panta pirmajā daļā un sestās daļas 1. punktā noteiktajām prasībām.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.^{2} panta otro daļu pieteikumu var iesniegt tikai tad, ja ir izmantotas visas iespējas aizstāvēt aizskartās tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī tādu nav.

Rajona tiesas lēmums ar kuru pieteikuma iesniedzējam piemērota apstrīdētā norma, nav pārsūdzams. Tādējādi pieteikuma iesniedzējam nepastāv vispārēji tiesību aizsardzības līdzekļi, lai aizstāvētu savas pamattiesības.

Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.^{2} panta ceturtās daļas otro teikumu konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā no pamattiesību aizskāruma brīža, ja personai nav iespēju tai Satversmē noteiktās pamattiesības aizstāvēt ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

Rajona tiesas lēmums par bankrota procedūras pabeigšanu, nepiemērojot saistību dzēšanas procedūru, ir uzskatāms par pamattiesību aizskāruma rašanās brīdi, no kura skaitāms konstitucionālās sūdzības iesniegšanas termiņš. Minētais rajona tiesas lēmums ir pieņemts un stājies spēkā [datums]. Konstitucionālā sūdzība Satversmes tiesā iesniegta 2026. gada 18. septembrī. Tādējādi minētais sešu mēnešu termiņš ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums daļā par apstrīdētās normas neatbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1., 90. pantam, kā arī 91. pantam atbilst Satversmes tiesas likuma 19.^{2} panta otrajā daļā un ceturtās daļas otrajā teikumā noteiktajām prasībām.

5. Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkts noteic, ka pieteikumā jānorāda juridiskais pamatojums. Par juridisko pamatojumu Satversmes tiesas likuma izpratnē atzīstama juridiskā argumentācija, kurā pamatota katras apstrīdētās normas neatbilstība katrai pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 6. punktu Satversmes tiesas kolēģija var atteikties ierosināt lietu, ja pieteikumā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

5.1. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētā norma neatbilst Latvijas Republikas Satversmes 1. un 90. pantam, jo tā nav pietiekami skaidri formulēta.

Pieteikuma iesniedzējs ieskatā apstrīdētā norma tās neskaidrības dēļ neatbilst Latvijas Republikas Satversmes 1. pantā ietvertajam tiesiskas valsts principam, tomēr pieteikumā ietvertie argumenti par apstrīdētās normas

neatbilstību pēc būtības attiecas uz Latvijas Republikas Satversmes 90. pantu. Satversmes tiesa ir atzinusi, ka tiesiskās noteiktības princips uzliek valstij pienākumu nodrošināt tiesisko attiecību stabilitāti, kā arī ievērot tiesiskās paļāvības principu (*sk. Satversmes tiesas 2014. gada 9. janvāra sprieduma lietā Nr. 2013-08-01 7. punktu*). Satversmes tiesa jau ir atzinusi, ka Latvijas Republikas Satversmes 90. pantā citstarp ietverti tiesību normu kvalitātes kritēriji, atbilstoši kuriem ikvienai tiesību normai jābūt pieejamai, kā arī pietiekami skaidrai un paredzamai (*sk. Satversmes tiesas 2019. gada 21. februāra sprieduma lietā Nr. 2018-10-0103, 13.1. punktu*). Tiesību normas skaidrība un paredzamība ir vērtējama, pamatojoties uz šīs normas interpretāciju. Proti, tiesību norma ir atzīstama par neskaidru tad, ja ar interpretācijas metožu palīdzību nav iespējams noskaidrot tās patieso jēgu (*sk. Satversmes tiesas 2011. gada 30. marta sprieduma lietā Nr. 2010-60-01 15.2. punktu*). Tiesību normu saturiskā tvēruma noskaidrošanā ir jāizmanto visas interpretācijas metodes – gramatiskā, vēsturiskā, sistēmiskā un teleoloģiskā. Tikai visu šo metožu pielietošana ļauj nonākt pie tiesību normas interpretācijas rezultāta (*piemēram, Satversmes tiesas 2020. gada 24. septembra sprieduma lietā Nr. 2019-22-01 18. un 22.1. punkts*). Tiesību normu nevar atzīt par neskaidru tāpēc vien, ka tās saturs noskaidrojams, pamatojoties uz citiem normatīvajiem aktiem. Turklāt tiesību norma var būt pietiekami skaidra un paredzama arī tad, ja tās satura noskaidrošanai personai var būt nepieciešama atbilstoša juridiskā palīdzība (*sk. Satversmes tiesas 2019. gada 21. februāra sprieduma lietā Nr. 2018-10-0103 15. un 18.1. punktu*).

Pieteikumā ir sniegts pieteikuma iesniedzēja viedoklis par to, ka apstrīdētā norma nav skaidra, jo satur vairākus nenoteiktus jēdzienus ar fakultatīvu formulējumu. Tomēr pieteikumā nav Satversmes tiesas judikatūrai atbilstošu juridisku argumentu, ka persona nevar noskaidrot apstrīdētās normas saturu tās interpretācijas ceļā, pielietojot visas interpretācijas metodes, un, ja nepieciešams, saņemot atbilstošu juridisko palīdzību.

Līdz ar to pieteikumā sniegtais juridiskais pamatojums par apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. un 90. pantam ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

5.2. Pieteikuma iesniedzējs norāda, ka apstrīdētā norma neatbilst arī Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam, jo tā pārkāpj minētajā Latvijas Republikas Satversmes normā ietverto tiesiskās vienlīdzības principu.

Pārbaudot apstrīdētās normas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam, Satversmes tiesa noskaidro: 1) vai un kuras personas (personu grupas) atrodas pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos; 2) vai apstrīdētā norma paredz vienādu vai atšķirīgu attieksmi pret šīm personām; 3) vai šāda attieksme ir noteikta ar pienācīgā kārtībā pieņemtu tiesību normu; 4) vai šādai attieksmei ir objektīvs un saprātīgs pamats, proti, vai tai ir leģitīms mērķis un vai ir ievērots samērīguma princips (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2020. gada 2. novembra sprieduma lietā Nr. 2020-14-01 8. punktu*). Savukārt, lai noskaidrotu, vai apstrīdētās normas radītā atšķirīgā vai vienādā attieksme atbilst samērīguma principam, Satversmes tiesa pārbauda: 1) vai izraudzītie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai jeb vai ar izraudzīto līdzekli var sasniegt leģitīmo mērķi; 2) vai šāda rīcība ir nepieciešama jeb vai leģitīmo mērķi nevar sasniegt ar indivīda tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem; 3) vai likumdevēja darbība ir samērīga, tas ir, vai labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks par indivīda tiesībām nodarīto kaitējumu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2018. gada 18. oktobra sprieduma lietā Nr. 2017-35-03 14. punktu*).

Pieteikuma iesniedzējs vispārīgi norādījis, ka apstrīdētā norma pieļauj nepamatoti atšķirīgu attieksmi pret vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos esošām personu grupām, bet nav konkrēti šīs grupas identificējis. Turklāt apstrīdētā norma neizdala personu grupas, bet gan noteic to, kādā gadījumā maksātnespējas procesā nepiemēro saistību dzēšanas procedūru. Tādējādi pieteikuma iesniedzējs nav pamatojis, ka apstrīdētā norma paredz atšķirīgu attieksmi pret vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos esošām personām.

Līdz ar to pieteikums par apstrīdētās normas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. un 6. punktu, Satversmes tiesas 3. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [..] pieteikuma (pieteikums Nr. 183/2026).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētājs Jānis Neimanis